

Tollbamondás

2014 áprilisában a bonyhádi gimnázium akkori igazgatóhelyettes tanárnője és egyik 9.-es tanítványa 11 napot töltött Japánban a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének segítségével. Az utazásnak több célja is volt: egyik az Oszakai Egyetem Idegen Nyelvi Karán 2014. április 16-án rendezett magyar kulturális napon való részvétel és közreműködés. A program szervezője (.) Waseda Mika professzor asszony, az Oszakai Egyetem magyarnyelv-tanára, aki 1996-ban kapta meg a Lotz János-émlékérmét a Japánban végzett évtizedes magyarnyelv-tanári, nyelvkönyvírói és hungarológiai munkásságáért. A magyarul kiválóan beszélő professzor asszony korábban kétszer is járt a bonyhádi gimnáziumban, ahol bemutatta a japán diákok magyarnyelv-tanításának módszereit. Az ő meghívására vett részt a bonyhádi küldöttség Oszakában a magyar kulturális napon, ahol a diáklány magyar népdalokat és néptáncot tanított a japán egyetemistáknak, a tanárnő pedig Lotz János életét és munkásságát, valamint Lotz születésének 100. évfordulójára készített kiállítási anyagot mutatta be a közel 70 magyarul tanuló japán diáknak.

Útmutató a tollbamondáshoz

Írjuk fel a táblára: Waseda Mika

Hívjuk fel a diákok figyelmét arra, hogy a szövegben szereplő japán egyetem neve Oszakai Egyetem!

Hívjuk fel a diákok figyelmét arra, hogy a szövegben szereplő számneveket számmal írják le!

Először olvassuk el végig a szöveget, utána egy teljes mondatot olvassunk fel, majd kisebb egységekben diktáljuk le! A végén újra olvassuk el az egész szöveget!

A vesszők helyét ne mondjuk meg!

Annyi ideig tart a tollbamondás, amíg minden diák végez.

Minden hiba 1 pontot von le a 20 pontos pontszámból, a vesszőhiba is. Az ismétlődő hibákért (magyarnyelv-tanár, professzor asszony) csak egyszer vonjunk le pontot!

1. Alkoss intézményneveket az alábbi betűhalmazokból, majd írd le –i képzős származékukat is!**12/**

Könyves Kálmán Úti Gimnázium – Könyves Kálmán úti gimnáziumi

Belügyminisztérium – belügyminisztériumi

Budapesti Operettszínház – budapesti operettszínházi

Magyar Tudományos Akadémia – magyar tudományos akadémiai

Madách Színház – Madách színházi

Eötvös Loránd Tudományegyetem – Eötvös Loránd tudományegyetemi

2. Válaszd el minden lehetséges helyen az alábbi szavakat!**10/**

hón-al-ja-mig

hab-fi-xá-ló

fu-tó-e-dzés

Ta-ká-tsék

hogy-is-ne

kar-é-nek

meg-ol-dó-dik

Koós

Már-ffy

inf-lu-en-zás

3. Írd át a minta alapján a tagadó mondatokat állítóvá!**10/**Minta: Nincs ez így rendben.

Rendben van ez így.

Nem szeretem őt.

Szeretem őt.

Nem fogom megnézni a filmet.

Meg fogom nézni a filmet.

Nincs el jól egyedül.

Jól elvan egyedül./Elvan jól egyedül.

Nincs oda a virsléért.

Odavan a virsléért.

Nincs eltörve a keze.

El van törve a keze.

Nem kell elmennem futni.

El kell mennem futni.

Nem kelt el a festmény.

Elkelt a festmény.

Nem fogom megenni.

Meg fogom enni.

Nem fogom meg a kezed.

Megfogom a kezed.

Nem szokott lejárni a klubba.

Le szokott járni a klubba./Szokott lejárni a klubba.

Anya nem szokott le a kávézásról.

Anya leszokott a kávézásról.

A kulcstól eltérően fogalmazott mondatot nem lehet elfogadni.

4. Tedd felszólító módba a zárójelben lévő szavakat! A példa alapján dolgozz! A rövidebb alakot használd! **10/**

Példa: Írd meg a levelet! (megír) ~~írjad meg~~

Írj valamit! (ír) ~~írd~~

Gondoskodj a vacsoráról! (gondoskodik)

Felejtsd el, amit mondtam! (elfelejt)

Áldd meg a házasságunkat! (megáld)

Bocsásd meg az őszinteségemet! (megbocsát)

Eddz szorgalmasabban! (edz)

Kiálts egy jó hangosat! (kiált)

Ajánld valakinek ezt a könyvet! (ajánl)

Ajánlj egy jó könyvet nekem! (ajánl)

Hidd el a szavamat! (elhisz)

Keveselld te is a zsebpénzedet! (kevesell)

Csak a megfelelően ragozott rövidebb alakot lehet elfogadni.

5. Húzd alá a kilenc helytelenül írt szót, majd írd le őket helyesen!

9/

rabszódia – mingyárt – feljebb – lélekzet – készpénz – lagzi – küzködik – viszhang – vízszintes – ózsdi –
piperészkedik – rögtön – szekfűszeg – lejjebb – rézben – imátság

rapszódia, mindjárt, lélegzet, küszködik, visszhang, ósdi, piperészkedik, szegfűszeg, imádság

Minden helyesen leírt szóért 1 pont jár. Ha 9-nél több szót írt le a tanuló, az első 9-et kell figyelembe venni.

6. Egészítsd ki a szókapcsolatokat a megfelelő hosszúságú magánhangzóval!

9/

húszan voltak; körözött hagymával; dedikált vízilabda; nyűgös kisgyerek; hűsölő munkások;

bántó karikatúra; elnyűtt kabát; kulturált viselkedés, biztató kezdet

Összesen: 60 pont

Elért pontszám: _____

Szövegértési feladatok**Olvasd el figyelmesen a szöveget, majd válaszolj a feltett kérdésekre!****Utak keresése**

Lotz János alma matere, a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium Lotz János anyanyelvi szakkörének vezetője, dr. Antóni Judit és Lenczné Vrbovszki Judit tanárnő ötletét felhasználva nyári tábor szervezett a nyelvészet és a tömegkommunikáció iránt érdeklődő diákok számára 2006-tól kezdődően. Ennek az úttörő kezdeményezésnek Szépe György volt a patrónusa, akitől a tábor neve is származik (Lotz János Nyári Diákegyetem), s aki többször eljött előadni, hogy személyes élményei alapján megrajzolja Lotz János alakját és jelentőségét a XX. századi magyar és egyetemes nyelvészetben. Lotz Jánosról beszélt tehát, aki „egyszeri jelenség volt három országban” – Terts Istvántól kölcsönöztem ezt a meghatározást.

E nyelvészeti tábor célja az volt, hogy a helyesírási csuklógyakorlatok és az iskolás nyelvtani szemlélet korlátain túllépve izgalmasabb nyelvészeti perspektívát mutasson a 14–18 éves középiskolásoknak. Szépe György - mint külső előadó - a 60-as évek közepétől kezdve hasonló törekvések jegyében állt élére az általános nyelvészet megújításának a budapesti egyetemen: tanítványaiból alakult a Fiatal Nyelvészek Köre (a teljesség igénye nélkül néhány név jelzésként: Heller Mária, Kenesei István, Komlós András, Mártonfi Ferenc, Radics Katalin, Szabolcsi Anna, Bánréti Zoltán és mások), amely munkaközösség friss szemléletű tankönyveivel és középiskolai mintatanításaival lendületet adott az anyanyelvi nevelés modernizálásának a 70-es években. Szépe György az első azoknak a tudós személyiségeknek a sorában, akik több mint 30 évvel később fölléptek a bonyhádi tábor rendezvényein is: Daniel Abondolo a londoni egyetemről, Csepregi Márta és Horváth Iván a budapesti egyetemről, Gráfik Imre a szombathelyi főiskoláról, Benő Attila, Máthé Dénes, Molnár Bodrogi Enikő a kolozsvári egyetemről, Petőfi S. János a maceratai egyetemről, Péntek János a kolozsvári egyetemről, Kaltenbach Jenő a szegedi egyetemről, Simon Szabolcs a komáromi (Komarno) egyetemről, Terts István a pécsi egyetemről, Vászolyi Erik az ausztráliai Perth egyeteméről, és végül jelen írás szerzője – akkor még – a kolozsvári egyetemről.

(Készült Simoncsics Péter szövegéből: <http://www.forrasfolyoirat.hu/1405/simoncsics.pdf> alapján.)

Feladatok**1. Helyettesítsd egyetlen szóval a szövegből származó alábbi kifejezéseket!****3/**

úttörő kezdeményezés: útmutatás, javaslat, indítvány, ötlet, újítás stb.

patrónus: segítő, védnök, pártfogó, támogató stb.

csuklógyakorlat: feladat (vagy ennek szinonimái, pl. feladvány), alapfeladat stb.

Csak egyetlen szót fogadjunk el megoldásnak, ha többet ír, csak az elsőt vegyük figyelembe!

2. Mit jelentenek ezek a szövegből származó szófordulatok? Magyarázd meg a jelentést!**2/**

„egyszeri jelenség volt három országban”: **Lotz János személyére vonatkozik, aki egyedülálló volt sok tekintetben** (a három országot nem kell felsorolni, de egyébként Magyarország, Svédország és az USA) a teljesség igénye nélkül: **a felsorolás nem teljes/ azaz hiányoznak még nevek a sorból/ nem mindenkit sorol fel stb.** (csak hasonló tartalmú válaszokat fogadjunk el).

3. Keresd meg a szövegben a kiemelt kifejezések tartalmi, jelentésbeli párját!**3/**

alma mater: **gimnázium/Bonyhádi Petőfi S. Gimnázium**

munkaközösség: **Fiatal Nyelvészek Köre**

nyári tábor: **Lotz János Nyári Diákegyetem**

4. Töltsd ki a táblázatot a szövegből származó adatokkal, tényekkel!**8/***Mi volt a felsorolt személyek és csoportok tevékenységének a célja?*

	Célja	Eszköze
a nyári tábor	a nyelvészet és tömegkommunikáció	előadókat hívtak a témákban
	iránt érdeklődő diákok megkeresése	
	vagy túllépni a megszokott gyakorlatok és szemlélet korlátain	
	vagy izgalmasabb nyelvészeti perspektívát mutatni	
	<i>Elegendő 2 elem kitöltése!</i>	
a Fiatal Nyelvészek Köre	az általános nyelvészet megújítása	friss szemléletű tankönyvek
	vagy az anyanyelvi nevelés modernizációja	középiskolai mintatanítások
Szépe György a táborban	Lotz János alakját és helyét bemutatni a 20. század nyelvészetében	előadást tartott róla

5. Számoljunk! (Csak a szöveg alapján dolgozz!)**4/**

Ahány női előadója volt a tábornak a szöveg szerint:	2
Ahányan a kolozsvári egyetemről érkeztek előadást tartani:	5
Ahány előadó külföldi egyetemekről vett részt a táborban:	9
Ahány éve volt az első nyári tábor.	12